

der henvises til det bekendte Meteorkrater i Arizona, en Dannelse, der i Form ogsaa meget minder om Maanens Bjerge, selv om Dimensionerne naturligvis endnu langtfra naar disses; dette Krater er utvivlsomt frembragt ved Nedstyrtning af en mægtig Meteorsten, saaledes som det fremgaar af de grundige Beskrivelser, der foreligger af dette mærkelige Terrænfænomen. Selv saadanne Enkelt-heder som Centralkeglen i Ringbjergene kan frembringes eksperimentelt, ligesom ogsaa de ejendommelige Straalesystemer, der udgaar fra de større Ringbjerge paa Maanen. Vanskeligheden ved Teorien kommer egentlig først, naar man skal til at forklare det Forhold, at Fænomenet er saa overordentlig almindeligt paa Maanen i Sammenligning med Jorden; dog maa man bemærke, at den samme Vanskelighed kommer igen ved alle de andre Hypoteser. W. mener, at de nedstyrtende Masser ikke var egentlige Meteorsten, der har ganske tilfældige Baner, men Legemer, der i Forvejen har hørt til vort Solsystem, og som har været ordnede i en enkelt Plan. Herved forklares til en vis Grad den nogenlunde regelmæssige Fordeling af de større »Have«, ligesom ogsaa den regelmæssige Kredsfarm hos Ringbjergene sættes i Forbindelse med, at de nedstyrtende Legemer i Forvejen er fulgt med Maanen i dens Bevægelse og følgelig faldet ned paa denne med en relativ lodret Retning, hvad der jo langt fra er Tilfældet med Meteoror, som altsaa maatte forventes oftest at ville give anderledes formede, aflange Kratere. W. gaar endnu videre og formoder, at hele Maanen er dannet ved Nedstyrtning af saadanne Masser, og at Virksomheden i en vis, tidligere Periode har kulmineret og nu er i stærk Aftagen.

Disse sidste Betragtninger, som af W. selv i øvrigt ikke anses for væsentlige for selve Teorien, forekommer Ref. at være ret usandsynlige. Det er altid en noget mislig Sag at opstille en Mængde nye Antagelser for at forklare et Fænomen, før man i Forvejen har udelukket alle Muligheder for en mere enkelt Forklaring, og den Mulighed burde dog først overvejes, om den kolossale Forskel i Hyppigheden af saadanne Dannelser paa Jorden og paa Maanen ikke kunde skyldes den Omstændighed, at et Meteorkrater paa Jorden kun vil kunne iagttages, hvis det er dannet i en meget sen Tid, mens et tilsvarende paa Maanen sandsynligvis vil kunne holde sig gennem hele vor geologiske Tidsregning. Af alle de Processer, der tjener

til at omdanne Terrænformer paa Jorden, saasom Forvitring og Transport af alle Slags, Overlejring af senere dannet Materiale m. m., er der ingen undtagen den rent mekaniske Forvitring ved Temperaturmodsatninger, der kan virke paa Maanen, og den kan kun bidrage til at løse Materialet, men ikke iværksætte nogen Flytning af det undtagen en Nedgliden af de stejleste Skrænter ved Hjælp af Tyngden. Et en Gang dannet Ringbjerg vil følgelig blive staaende i det uendelige, højst blive noget udvisket i Formen, og den store Mængde af disse Dannelser synes altsaa ikke at være saa særlig mærkelig.

I øvrigt henvises Læseren til ved Selvsyn at gøre sig bekendt med Bogen, der, som alt, hvad der fremkommer fra den Haand, indeholder en Rigdom af nye Ideer. En Del Illustrationer bidrager yderligere til at oplyse Forholdene.

O. B. Bøggild.

Højdekort over Danmark ved C. C. Christensen og A. M. R. Krogsgaard. 1:310,000.

Statskort over Danmark ved C. C. Christensen og A. M. R. Krogsgaard. 1:310,000. (Gyldendalske Boghandel.)

Årstal mangler selvfølgelig! Det er dog egentlig ubegribeligt, at man ikke undser sig ved at lade netop *Kort*, der som oftest forældes ret hurtigt, udkomme uden nogen Angivelse af, hvornaar de er trykt, endsige hvornaar de er færdigredigerede. Men desværre er det jo nær ved at være Reglen, i alt Fald her i Landet.

Ovennævnte to Væggkort, der sælges dels særskilt, dels som et dobbeltsidigt Kort, overgaar ikke blot ved Maalestoksforholdet men ogsaa ved Indholdets Rigdom betydeligt de Danmarkskort, der hidtil har staaet til Skolernes Raadighed. Selve Tallet 1:310,000 er ikke lykkeligt valgt. Naar man af tekniske Grunde ikke kunde bruge det runde Tal 1:300,000 (1 cm = 3 km i Naturen), burde man vist for Sammenlignelighedens Skyld have valgt 1:320,000, som horer til den af Generalstaben benyttede Række af Maalestoksforhold.

Fælles for de to Kort er hele Situations- og Signaturtegningen med Undtagelse af Jernbaner, som kun findes paa Statskortet, hvilket har den Ulempe, at Jernbanernes i mange Egne saa ud-

prægede Afhængighed af Terrainformerne ikke anskueliggøres. Skrift findes kun paa Statskortet og er der holdt ret svag, saa at den ikke forstyrrer Kortbilledet. Iøvrigt er ved særlige Signaturer kendetegnet Fyr, Fyrskibe, Løvskov, Naaleskov, Klit, Eng og Mose samt Marsk. Paa Afstand gør adskillige af disse Signaturer sig ikke gældende og svarer for saa vidt ikke til Formaålet, hvis dette har været at skabe et Vægtkort. Byerne gør sig til Gengæld lovlige stærkt gældende paa Statskortet, hvor de er sorte; paa Højdekortet er de røde. Der er skelnet mellem 3 Kategorier af Byer: Hovedbyer, øvrige Byer over 10,000 Indbyggere og Byer under 10,000 Indb. Om hvad der skal forstaaes ved Hovedbyer, vil vist Meningerne være delte. Paa Kortet er her til regnet København, Odense, Aarhus, Aalborg og Esbjerg. Er der tænkt paa Hovedbyer for større Dele af Landet, kunde vist flere andre med samme eller større Ret medtages, f. Eks. Rønne eller Haderslev. Menes blot Landets vigtigste Byer, er Udvalget maaske meget passende men Betegnelsen knap saa træffende. Endvidere er medtaget en stor Mængde Landsbyer samt en Del Herregaarde, hvis Beliggenhed er geografisk karakteristisk. Tanken at medtage disse Herregaarde er udmærket, men ogsaa her gælder det, at den paagældende Signatur kun kan skelnes paa nært Hold.

Til Fremstilling af Terrainforholdene er der paa Højdekortet anvendt en Farveskala efter den velkendte Recept: grønt—hvidt—lysebrunt—mørkebrunt, for henholdsvis 0—30, 30—60, 60—90 og over 90 m Højde. Det vil med andre Ord sige, at der i det egentlige Danmark er anvendt 3 Farver til den halve Højde og kun een til Resten. De stærkt kuperede høje Partier f. Eks. i Midtjylland har derved faaet en allfor plateauagtig Karakter. Tilmed er paa Grund af en mindre omhyggelig Trykning den mørkebrune Farve bleven meget for mørk i Forhold til de øvrige — indbyrdes vel afstemte — Farver. Anvendelsen af den hvide Farve maa paa dette som paa andre Kort søge sin Berettigelse i økonomiske Hensyn, der vel i det hele taget bærer en stor Part af Skylden for, at Kartografien — i alt Fald Privatkartografien — ikke staaer synderlig højt herhjemme.

At Færøernes Terrainformer umuligt lader sig blot antyde med en Farveskala, der deler Intervallet 0—90 m i 3 Dele og lader de øvrige 90 % af den faktisk tilstedeværende Højdeforskel fremstilles ved en enkelt Farve, er en Selvfølge. Man

burde i hvert Fald have valgt en saadan Skala, at det umiddelbart kunde ses, at Færøerne er højere end Sjælland.

Til Fremhævning af stejlere Skraaninger er tilføjet en — noget ubehjælpomt udført og lidet synlig — Skravering. I Havet danner 15-m-Kurven Skel mellem en lysere og en mørkere blaa Farve. Generaliseringen af Terrainet er i det store og hele god.

»Statskortet« viser nøjagtig lige saa meget af den danske *Stat* som Højdekortet. Tillige viser det ved farvebræmmede Grænselinier Amtsinddelingen og burde derfor snarere have heddet Amtskort, uanset at dette Navn ogsaa er brugt i en anden Betydning. Iøvrigt danner det ved at indeholde alle Navne et Nøglekort til Højdekortet.

Trods de omtalte Ufuldkommenheder betyder navnlig Højdekortet et virkeligt Fremskridt i Sammenligning med eksisterende danske Skolekort, specielt Danmarkskort.

Olaf Kayser.

Gerhard Lindblom: The Akamba in British East Africa. An ethnological monograph. 2. ed., enlarged. Uppsala 1920. X + 608 Sider med 167 Illustrationer. 8°. (Archives d'études orientales, Bd. XVII).

Der er for os Danske noget storslaaet ved den Rundhaandethed, med hvilken den svenske Storkapital understøtter Videnskaben. Den værdifulde Skriftrække »Archives d'études orientales«, der især omfatter sproglige og religionshistoriske Værker, men ogsaa optager geografiske, etnografiske og historiske Arbejder, udgives saaledes paa privat Bekostning under Redaktion af Prof. J. A. Lundell med Bistand af en fællesnordisk Komité. Som Bd. XVII i denne Serie foreligger den ovenfor nævnte, omfattende Afhandling om Akamba-Stammen, oprindeligt udgivet som Disputats, men nu trykt i en ny og i høj Grad forøget Skikkelse.

Akamba er en Bantu-Stamme paa Højsletten Syd for Kenia-Vulkanen i Britisk Øst-Afrika. Dens Hovederhverv er Dyrkning af Sorghum, Majs o. a., ved hvilken der ikke bruges Plov, men mærkeligt nok en simpel Form for kunstig Vanding. Desuden drives Kvægavl og Jagt. I over 12 Maaneder har Forf. foretaget etnografiske og sproglige Undersøgelser blandt disse hidtil lidet kendte Folk, og Re-